



**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

**PROGRAMET E KURRIKULËS PËR SHKOLLËN E GJUHËVE TË HUAJA
(GJIMNAZ GJUHËSOR)**

**FUSHA: GJUHË E HUAJ
LËNDA: RUSISHT
KODI: 3.5.11.B**

**PROGRAMI I LËNDËS
RUSISHT
PËR KLASËN E 12-të**

Koordinatore: Erifili Hashorva

Redaktore Letrare: Vjola Grillo

Përgjegjëse sektori: Marita Hamza

TIRANË, NËNTOR 2010

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12-të është një dokument zyrtar dhe ka për qëllim të arrijë dhe të realizojë standardet e mësimdhënies, të mësim-nxënies dhe të vlerësimit të nxënësit, në **nivelin gjuhësor B1**, sipas Kuadrit të Përbashkët European për Gjuhët (në vijim KPER), duke mundësuar që nxënësi nga përdorues i nivelit A2 të gjuhës në klasën e 11-të të bëhet përdorues i pavarur i gjuhës në përfundimin e studimeve në klasën e 12-të.

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12-të, si pjesë përbërëse e kurrikulës së re të gjimnazit, lidhet harmonishëm dhe me programet ndërkurrikulare të kësaj klase, duke ndërthurur në mënyrë logjike dhe krijuese njohuritë e përfituara në gjuhën ruse me ato të lëndëve të tjera, si p.sh. në histori, gjeografi, letërsi etj. Kjo ndërthurje ndër-lëndore bëhet natyrshëm dhe e nxit nxënësin/en drejt punës së pavarur.

Programi përmbush nevojat dhe interesat gjuhësore e kulturore të nxënësit-/es, duke i ndërthurur ato me përvojat dhe dijet mbi botën që e rrethon, duke iu përshtatur grupmohës dhe duke nxitur në vazhdimësi zhvillimin e pavarur, intelektual dhe social-kulturor të nxënësit-/es.

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12-të e drejton nxënës/in,-en :

- të mësojë në mënyrë të pavarur, duke i dhënë atij/asaj besim në vetvete në realizimin e detyrave në klasë e jashtë saj;
- të zhvillojë të menduarit kritik, duke i dhënë mundësi të konsultohet me më shumë burime informacioni dhe të bëjë përzgjedhjen e duhur personale;
- e përgatit nxënës/in,-en për të nxënësit gjatë gjithë jetës.

1. SYNIMI I LËNDËS

Synimi i gjuhës së huaj në këtë fazë të formimit, është të pasurojë aftësitë e fituara në nivelin e mëparshëm, në mënyrë që nxënës/ i,ja të arrijë të konsolidojë nivelin B1 duke e aftësuar gjithnjë e më shumë si një përdorues i pavarur i gjuhës. Ky program duhet të sigurojë vijueshmërinë dhe thellimin e mëtejshëm të njohurive, shkathtësive e shprehive gjuhësore të nxënësve të këtij niveli.

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12-të synon që nxënës,i-ja:

- të ndërgjegjësohet për aspektet kulturore dhe të reflektojë mbi ndryshimet mes praktikave kulturore të vendeve rasishtfolës dhe kulturës amtare;
- të zhvillojë më tej aftësinë komunikuese dhe përdorimin e njohurive gjuhësore në situata praktike të jetës së përditshme;
- të forcojë ndërveprimin në situata reale dhe jashtëshkollore, lidhur me tematikën e trajtuar në situatat mësimore;
- të konsolidojë bashkëveprimin ndërmjet punës në grup dhe punës së pavarur individuale dhe krijuese.

2. OBJEKTIVA TË PËRGJITHSHËM

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12-të ka si objektiva të përgjithshëm të pasqyrojë dhe të ndërthurë njohuritë e gjuhës ruse me njohuritë e lëndëve të tjera, duke zhvilluar te nxënësi:

- Shkathësinë me shkrim dhe me gojë;
- Saktësinë me shkrim dhe me gojë;
- Aftësinë për të lidhur situatat gjuhësore të krijuara në klasë me ato të jetës reale;
- Aftësinë për të bërë dallimet ndërmjet kulturave të ndryshme.

3. OBJEKTIVA SIPAS STANDARDEVE

a) Objektiva sipas standardit në komunikim

Përshkrimi: Objektivat e standardeve në këtë fushë zhvillojnë dhe thellojnë më tej bazat e gjuhës, si domosdoshmëri, për një komunikim me një standard më të lartë gjuhësor.

Nëpërmjet situatave të ndryshme, të përshtatshme për grup-moshën, ky standard i mundëson nxënës/it,-es të përfitojë njohuri gjuhësore të nevojshme për të përballuar situata të komunikimit të përditshëm në një mjedis gjuhësor e kulturor rusishtfolës.

	Objektiva
Komunikimi	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none">• të hamendësojë;• të ndjekë biseda;• të kuptojë thelbin;• të kuptojë detaje;• të sqarojë;• të këmbëjë;• të përcjellë informacion;• të shprehë pikëpamjet;• të krahasojë;• të diskutojë;• të debatojë;• të ndërveprojë;• të shkruajë;• të përmbledhë;• të bëjë kërkime;• të nxjerrë përfundime: <p>në situata të ndryshme, si, p.sh. jeta e përditshme, jeta në shkollë, bota përreth nesh, bota e komunikimit, jeta personale dhe shoqërore etj.</p>

Veprimtaritë e komunikimit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të miratojë; • të kundërshtojë; • të urojë; • të shprehë opinionin; • të vlerësojë një person, fakt , ngjarje, veprim; • të raportojë për qëllimin e një veprimi ose të një ngjarjeje; • të bëjë hipoteza; • të falë; • të kërkojë falje; • të japë leje; • të shprehë keqardhje dhe dëshira; • të nxisë; • të shprehë pëlqime ose mospëlqime: <p>për përvoja të ndryshme, në situata të jetës së përditshme, si; festa, takime, ditëlindje, treg , vende të panjohura, shkollë, mbrëmje, ekskursione, etj.</p>
-----------------------------------	--

b) Objektivat sipas standardit në kulturë

Përshkrimi. Objektivat e standardeve në këtë fushë parashikojnë një shkallë më të lartë të ndërgjegjësimit kulturor, duke vënë theksin në administrimin e aftësive ligjërimore në ndërveprimin gjuhësor dhe kulturor.

	Objektiva
Kultura	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të përdorë sipas regjistrave të ndryshëm të gjuhës (zyrtare, miqësore, konfidenciale, normale, informale, etj.) rregullat e mirësjelljes të popullit, gjuhën e të cilit mëson, (përdorim i avancuar i urimeve, përshëndetjeve, fjalëve të urta, etj.); • të njohë monumente të artit, personalitete, ngjarje të rëndësishme të historisë dhe të aktualitetit; • të njohë kinemanë apo këngën ruse dhe të mund të bëjë komente për to (të shprehë admirimin, pëlqimin, mospëlqimin e tij/saj apo shije të tjera); • të flasë për shijet e të rinjve, tregun, modën etj.

c) Objektivat sipas standardit në formimin gjuhësor

Përshkrimi: Objektivat e standardit në këtë fushë e aftësojnë nxënës/in,-en të prodhojë elemente gjuhësorë që i përkasin nivelit B1. Nxënës/i,-ja nxitet të praktikojë struktura gramatikore të gjuhës ruse, si dhe të kuptojë lidhjen dhe përdorimin e saktë të tyre nëpërmjet situatave të ndryshme të ligjëritimit. Këtu vihet theksi në përpunimin e njohurive gramatikore të përfuara në nivelet e mëparshme gjuhësore, në dhënien e strukturave të reja, si dhe në përdorimin e tyre në situata më të ndërlikuara.

	Objektiva
Elementet gramatikorë	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të dallojë; • të zgjedhojë; • të shkruajë; • të tregojë; • të riprodhojë; • të bëjë hipoteza; • të përdorë: <p>(foljen e rregullt dhe të parregullt të zgjedhimit të parë dhe të zgjedhimit të dytë në kohë dhe aspekte të ndryshme; foljet e lëvizjes me parashtesat в, вы, до, за, от, пере, при, раз, с, у, под, по, про, об; emrat foljorë; shkallët e mbiemrit; numërorët; ndajfoljet dhe nyjet; Ligjëratën e drejtë e të zhdrejtë, kushtoren если и ли, lidhoren если бы, надо, чтобы, qëllimoren, shkakoren, pjesoren dhe përcjelloren, përdorimin e konstrukteve që shprehin kohën me dhe pa parafjalë nëpërmjet situatave të ndryshme nga jeta e përditshme.</p>

4. OBJEKTIVAT SIPAS AFTËSIVE GJUHËSORE

Aftësia	Objektiva
Të dëgjuarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të kuptojë një material dëgjimor të gjatë, të shqiptuar nga media me shpejtësi normale, si: informacione në radio, pjesë të shkëputura nga revista televizive, pjesë filmash, pjesë teatrale, seancë konferencash, pjesë diskutimesh, këngë etj.; • të kuptojë një dialog të dëgjuar në kasetë duke iu përgjigjur pyetjeve dhe duke shkruar replikat që trajtohen në dialogun e dhënë;

	<ul style="list-style-type: none"> të kuptojë përmbajtjen e një teksti të panjohur duke formuluar pyetje rreth tekstit; të ndjekë pa vështirësi një ligjëratë të shqiptuar qartë, që i drejtohet atij/asaj në një bisedë të përditshme, me ndihmën e përsëritjes së disa fjalëve e shprehjeve.
Të lexuarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> të tregojë aftësi për të kapur shpejt thelbin e një pasazhi, gjatë leximit të teksteve që trajtojnë tema të panjohura dhe ngërthejnë një gjuhë komplekse; të reagojë duke treguar se i kupton mirë shkrimet e ndërlikuara për shoqërinë bashkëkohore në vendin e gjuhës që mësohet; të lexojë me shkallë të lartë pavarësisht, duke përdorur burime të përshtatshme referuese; të lexojë duke komentuar përshkrimet dhe vlerësimet nga këndvështrime përfaqëse; të zhvillojë aftësinë interpretuese, duke formuluar një përfundim logjik për atë që ka lexuar, duke përdorur një informacion të njëjtë me atë që i jepet në klasë.
Të folurit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> të japë një informacion dhe mendime në një bashkëbisedim; të tregojë aftësi për të përshtatur gjuhën në situata të paparashikuara; të diskutojë për një material faktik ose artistik; të paraqesë një pikëpamje, duke dhënë arsyet; të përfshihet lirshëm në biseda të specializuara, sipas interesave të tyre; të reagojë ndaj paraqitjes së fakteve dhe mendimeve nga të tjerët; të shprehet rrjedhshëm, me një fjalor të larmishëm dhe me një shqiptim të mirë e përgjithësisht të saktë, për tema të përditshme, si shkolla, udhëtimet, interesat, etj.; të krahasojë/vërë përballë alternative, duke theksuar çështjet më të rëndësishme të problemit.
Të shkruarit	<p>Në përfundim të klasës së 12-të, nxënësi/-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> të hartojë paragrafë për një temë të panjohur, me një gjuhë relativisht të pasur, duke përdorur mirë kohët e foljes; të shkruajë përshkrime faktike dhe hartime krijuese për përjetimet e tyre, duke përdorur struktura të gatshme; të shkruajë tekste përshkruese, duke shtuar këndvështrimin e tyre;

	<ul style="list-style-type: none"> • t'i shkruajë një letër një miku të ri në një vend fqinj për një çështje të debatueshme të mjedisit, apo tema të tjera të debatueshme sot në botë; • të japë informacion me interes të veçantë personal; • të përdorë mënyra të ndryshme të shkruari për të njëjtën temë, për të ndryshuar efektin mbi lexuesin; • të përshkruajë një film, një pjesë teatrale, një libër të lexuar, një personazh, duke dhënë edhe mendimin e tij; • të shkruajë mesazhe e-mail, s.m.s. që lidhen me nevojat imediate; • të jetë në gjendje të plotësojë një formular (për shkollë, bibliotekë etj.); • të shkruajë një letër formale për të kërkuar apo për të falënderuar për një shërbim.
--	--

5. KËRKESA TË GJUHËS RUSE NDAJ LËNDËVE TË TJERA

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12^{-të} integrohet me lëndët e tjera që nxënës/i,-ja zhvillon gjatë vitit shkollor, duke i shërbyer formimit më të plotë gjuhësor, intelektual dhe kulturor të nxënësve.

Meqenëse njohja rreth botës është më e plotë, në këtë fazë të arsimimit bëhet e mundur që aftësitë shprehëse gjuhësore të rriten, duke thelluar kështu integrimin ndër-lëndor.

Ndërthurja ndër-lëndore shprehet si më poshtë:

Lidhja mes gjuhës ruse dhe *matematikës* shprehet në përdorimin e shifrave, të numrave dhe të veprimeve matematikore në gjuhën e huaj, si p.sh.: sistemi metrik European dhe anglez.

Lidhja e gjuhës ruse me *shkencat natyrore*, p.sh.: me *biologjinë*, reflektohet në trajtimin e temave rreth trupit të njeriut, bimësinë, si dhe në ndikimin e funksioneve që ato kryejnë.

Në lëndën e TIK-ut, nxënës/i,-ja aftësohet të përdorë internetin, e-mailin, programe të ndryshme që e ndihmon atë të eksplorojë të rejat mbi botën që ai/ajo studion.

Me *artet* janë të lidhura ngushtë temat rreth personaliteteve dhe kontributit të tyre në fushën e sportit, muzikës, modës dhe pikturës.

Me *shkencat sociale* janë të lidhura tema, si: miqësia, marrëdhëniet familjare, marrëdhëniet në shkollë, marrëdhëniet në komunitet, koha e lirë dhe shfrytëzimi i saj si pjesë e fushës tematike “Jeta shoqërore dhe personale”.

Bashkërendimi ndër-lëndor në programin e klasës së 12^{të} mundëson realizimin e synimeve dhe objektivave të përgjithshme të programit për:

edukimin intelektual. Gjatë njohurive që nxënës/i,-ja merr në këtë nivel shkollimi, ai/ajo fillon të analizojë, të sintetizojë dhe të vlerësojë, duke rritur cilësinë e nxënies dhe pavarësinë e tij të nxënies.

edukimin mjedisor. Temat rreth ndotjes dhe mjedisit paraqesin kontekste kuptimplote, ku shqetësimi dhe nevoja për zgjidhjen e problemeve shoqërohet me fjalor dhe struktura gramatikore më të ndërlikuara, duke forcuar aftësinë shprehëse gjuhësore për të krahasuar dhe analizuar shkaqet, pasojat dhe zgjidhjet.

edukimin kulturor dhe etik. Përmes lëndëve historii, gjeografi, letërsi e histori arti nxënës/it,-et fitojnë njohuri për Rusinë, kulturën, mënyrën e jetesës, doket e zakonet e saj. Këtu përfshihen edhe shprehjet etike specifike të këtyre popujve, si pjesë të tyre kombëtare. Ky edukim e ndihmon nxënës/in,-en të reflektojnë sisteme vlerash të ndryshme.

Përmes konteksteve ndërveprimi të ngjashme me ato reale nxënës/i,-ja mëson jo vetëm rreth këtyre kulturave, por edhe si të përshtatet me to. Kjo realizohet përmes funksioneve gjuhësore, si p.sh.: të kërkojë falje e sqarime, të shprehë keqardhje e gëzim, aprovim apo mosaprovimim etj.

edukimin për të drejtat e njeriut. Njohja e kulturës ruse arrihet nëpërmjet temave të tilla si ato të barazisë sociale, të diskriminimit social, të respektit reciprok, të barazisë gjinore si çështje themelore për një shoqëri moderne.

atdhedashurinë. Njohja dhe krahasimi i kulturës ruse dhe vendase, dallimi i veçorive dhe i të përbashkëtave ndërgjegjësojnë nxënës/in,-en për identitetin kombëtar dhe kulturor.

6. KËRKESA PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12^{te} është një dokument zyrtar, i cili reflekton hapat që përdoruesit (p.sh. mësues/e, instruktorë/e etj.) ndërmarrin gjatë planifikimit të procesit të mësimdhënie/nxënies, si dhe të vlerësimit.

Tipari kryesor i kurrikulës është dhënia në formë spirale e kompetencave gjuhësore, që nënkupton përsëritjen dhe rimarrjen e tyre në veprimtari dhe kontekste gjuhësore gjithnjë e në rritje. Për këtë arsye, përdoruesit e programit duhet të njihen me programet lëndore të lëndës së gjuhës ruse për klasat paraardhëse.

Zbatimi i programit realizohet nëpërmjet hartimit individual të planeve vjetore, semestrale dhe ditore, ku mësues/i,-ja ka liri veprimi në përputhje me nevojat e nxënësve.

A. Orët mësimore

Duhet të theksojmë se programi i gjuhës ruse për klasën e 12-të është strukturuar sipas një formati të ri i cili jep standarde sipas fushave dhe objektiva për secilin standard fushe; gjithashtu programi jep dhe objektiva për çdo aftësi dhe aftësi të cilat synojnë çka mësuesi do të arrijë në përfundim të vitit shkollor për këtë lëndë.

Më poshtë do të jepet sasia e orëve, e cila është rekomanduese. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, kurse janë të lirë të ndryshojnë me 10% (shtesë ose pakësim) orët e rekomanduara. Kjo do të thotë se mësuesi mund të vendosë të përparojë më ngadalë, kur vë re se nxënësit e tij hasin vështirësi të veçanta në përmbushjen e objektivave të kapitullit, por mund të ecë më shpejt, kur nxënësit e tij demonstrojnë një përvetësim të kënaqshëm.

Në programin e lëndës së gjuhës ruse afërsisht **70%** e orëve mësimore totale janë për shtjellimin e njohurive të reja lëndore dhe **30%** e tyre janë për përpunimin e njohurive (gjatë vitit dhe në fund të vitit shkollor).

Shpërndarja e orëve mësimore

Gjuha ruse për klasën e 12-të zhvillohet me 4 orë mësimore në javë:

34 javë x 4 orë = 136 orë vjetore dhe shpërndarja e orëve të planifikuara është si vijon:

Gjatë shtjellimit linear të lëndës në tekst (në kapituj e njësi mësimore) fushat dhe aftësitë gjuhësore dhe linja (kultura) ndërthuren me njëra-tjetrën. Mësuesi është i lirë të bëjë kombinimin e tyre brenda një kapitulli ose një njësie mësimore, pavarësisht renditjes në tabelën e shpërndarjes së orëve.

Komunikimi dhe formimi kulturor zë 104 orë, të cilat ndahen, sipas objektivave që u përgjigjen, në 90 orë mësimore për kulturën dhe komunikimin (nga të cilat 70%, që përbëjnë 63 orë, do të jenë për trajtimin e lëndës së re, kurse 30%, që përbëjnë 27 orë, do të shërbejnë për përpunimin e njohurive; me përpunim do të kuptojmë, p.sh., përforcimin e informacionit të marrë në temat përkatëse ose ushtrime për mendimin kritik rreth këtij informacioni) dhe 14 orë për aktet dhe funksionet e komunikimit (nga të cilat 70%, që përbëjnë 10 orë mësimore, do të shërbejnë për njohuritë e reja, kurse 30% e, d.m.th. 4 orë mësimore, do të përdoren për përpunimin e njohurive. Këtu mësuesi bën përpunim njohurish për integrimin tërësor të lëndës, d.m.th. ai jep detyra komplekse, ku pasqyrohen njohuritë e përfutura sipas aftësive dhe objektivave në një kapitull.).

Formimi gjuhësor zë 32 orë. Janë kryesisht orë në të cilat mësuesi shtjellon, në bashkëveprim me nxënësit, njohuri gramatikore dhe ushtrime gjuhësore gramatikore e leksikore (nga të cilat 70% e tyre, që përbëjnë 23 orë mësimore, do të shërbejnë për trajtimin e strukturave të reja, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 9 orë, do të shërbejnë për rimarrjen, përpunimin dhe përforcimin e tyre).

Përpunimi i njohurive

Përpunimi i njohurive përmban:

- përsëritjen brenda një moduli (konceptet themelore);
- testimin e njohurive bazë;
- integrimin e njohurive të reja të një moduli me njohuritë e moduleve pararendëse;
- integrimin e njohurive të reja me njohuritë e lëndëve të tjera (edhe pse ky integrim do të përshkojë zhvillimin e çdo ore mësimi, gjatë përpunimit i duhet kushtuar kohë e veçantë);
- përsëritjen vjetore (pavarësisht nga ndarja në fusha tematike ose në module, lënda duhet parë si një e tërë);
- testimin vjetor (nuk është i detyruar).

Në orët mësimore që i përkasin përpunimit të njohurive dhe aftësive, mësues/i,-ja zhvillon edhe tema me nismën e tij/saj ose me kërkesën e vetë nxënësve. Këto tema mund të pikënisjen nga ngjarje aktuale ose thjesht nga kureshtja e nxënësve.

Gjatë përpunimit të njohurive duhet t'i kushtohet vëmendje dhe kohë e posaçme kultivimit të:

- aftësive të përgjithshme, si p.sh.: të komunikimit, të zgjedhjes së informacionit, të menduarit kritik dhe krijues;

- aftësive të posaçme lëndore, si p.sh.: të dëgjuarit, të lexuarit, të folurit, të shkruarit;
- formimit të qëndrimeve, si p.sh.: qëndrimi etiko-social, si dhe qëndrimi gjatë punës në grupe të vogla.

Gjatë përpunimit të njohurive, nxënësve duhet t'u jepet mundësia të punojnë detyra tematike nga jeta e përditshme, projekte kurrikulare etj.

Rishqyrtimi vjetor, i cili bën pjesë në përpunimin e lëndës, synon të nxjerrë në pah dhe të përforcojë konceptet dhe metodat e kësaj lënde.

Programi me zgjedhje i klasës së 12^{te} orienton gjithë procesin e mësimdhënies e të mësimnxënies së gjuhës ruse në **nivelin B1**.

Mësues/i,-ja është i/e lirë të përdorë një larmi metodash e strategjish të mësimdhënies/mësimnxënies për t'ua përshtatur nevojave të nxënësve në klasa të ndryshme. Ai /ajo i kombinon këto metoda gjatë procesit mësimor dhe i përshtat ato në bazë të zhvillimit në rritje të kompetencave gjuhësore dhe të zhvillimit të pavarësisë së nxënës/it,-es në vijueshmëri të këtij procesi.

Mësimdhënia ka në qendër të saj metodën komunikuese, metoda me bazë detyrën, metoda funksionale dhe ajo e situatave sa më afër jetës reale etj. Zhvillimi dhe përvetësimi i këtyre metodave gjatë mësimdhënies/mësimnxënies i aftëson nxënësit të shprehën me shkrim dhe me gojë ndërmjet njëri-tjetrit dhe shokëve e shoqeve të tyre në Itali dhe vende të tjera ku flitet kjo gjuhë.

Në këtë nivel gjuhësor zbatohen të gjitha strategjitë për katër aftësitë gjuhësore, por ato përshkallëzohen nga niveli në nivel në varësi të objektivave.

Këto metoda realizohen nëpërmjet strategjive dhe teknikave të ndryshme sipas aftësive gjuhësore të: të dëgjuarit, të folurit, të lexuarit, të shkruarit.

Të dëgjuarit

- Të mbajë shënime gjatë dëgjimit.
- Të klasifikojë çështjet që dëgjon.
- Të përqendrohet e të zbulojë detaje specifike.
- Të hamendësojë çfarë flitet në magnetofon.
- Të arsyetojë mbi bazën e asaj që dëgjon.
- Të përdorë njohuritë e tij të mëparshme.
- Të bëjë lidhje mes asaj që dëgjon dhe materialit pamor.
- Të dëgjojë një tregim, këngë etj. disa herë, për të kuptuar idenë kryesore, duke u përqendruar në fjalët e rëndësishme, në rastin kur nuk kupton gjithçka.
- Të përqendrohet te kërkesa e dëgjimit.
- Të vërë qëllime dhe objektiva për zhvillimin e aftësisë së dëgjimit.
- Të përpiqet që gjatë dëgjimit të kuptojë referencat kulturore jo të njohura për të, duke përdorur kontekstin për të hamendësuar se kujt i referohen ato.

Të folurit

- T'i kërkojë folësit të përsërisë atë që sapo ka thënë, në rast moskuptimi.
- Të mos ndalojë plotësisht ligjërimin, kur nuk di një fjalë ose shprehje, por të përdorë shprehje e fjalë të njohura.
- Të përdorë shprehje të ndërallura, si: *hm, beh*, etj., me qëllim që të fitojë kohë në gjetjen e fjalës së duhur.

- Të përsërisë një pjesë të asaj çka thotë bashkëfolësi, për të miratuar se biseda ndërmjet tyre po përcillet në mënyrë të drejtë kuptimore.
- Të pyesë bashkëbiseduesin për të bërë të qartë atë që është thënë.

Të lexuarit

- Të kërkojë të dhëna që e ndihmojnë për të parashikuar përmbajtjen e tekstit, si: figura, titulli i mësimit, dy rreshtat e parë të mësimit.
- Të lexojë tekstin për herë të dytë, që të nxjerrë kuptimin e fjalëve të panjohura.
- Të lexojë pyetjet rreth tekstit dhe të mendojë për përgjigjet e mundshme.
- Të gjejë përgjigjet e pyetjeve në tekst, duke përcaktuar paragrafin që u përket pyetjeve.
- Të lexojë tekstin dhe të nxjerrë kuptimin kryesor.
- Të përdorë përshkrimin me fjalë të njohura, kur nuk di kuptimin e një fjale të dhënë.
- Të bëjë bisedë të ndërsjellë me bashkëbiseduesin.
- Të mbajë shënime gjatë një bisede, për të përmbledhur mendimin e tij.

Të shkruarit

- Të mbajë shënime për informacionin që i duhet të përfshijë në detyrën e caktuar.
- Të planifikojë paragrafët, duke shkruar idenë kryesore të secilit paragraf.
- Të plotësojë paragrafët me informacion mbështetës, si: shembuj, sqarime etj.
- Të kontrollojë lidhjen logjike të paragrafëve, duke përdorur lidhëzat përkatëse.
- Të redaktojë shkrimin e tij ose të këmbëjë punën e tij më atë të shokut.

C. Parimet për zbatimin e programit

Vendosja e nxënësit në qendër të vëmendjes

Programi i gjuhës ruse për klasën e 12^{të} ndërtohet duke marrë parasysh njohuritë e nxënës/it,-es, aftësitë e grupmohës, interesat, talentin dhe përvojat vetjake. Kjo realizohet:

së pari, përmes temave që u përshtaten interesave dhe nevojave të tij/saj gjuhësore dhe shoqërore;

së dyti, përmes vendosjes së objektivave të përshkallëzuar të nivelit B1;

së treti, përmes strategjive që nxisin ndërveprimin gjuhësor dhe komunikativ, duke e përfshirë nxënës/in,-en edhe në organizimin e veprimtarive dhe në përdorimin e teknikave që i përshtaten atij/asaj.

Krijimi i mjedisit të të nxënësit

Edhe në këtë fazë të mësimit të gjuhës, krijimi i një mjedisi shkollor fizik, emocional, sfidues dhe nxitës është i rëndësishëm për ecurinë e procesit mësimor. Atëherë kur nxënës/i,-ja ndihet i/e sigurt, mësimdhënia dhe nxënia plotëson ndjeshëm nevojat e tij/saj dhe arrin objektivat e përcaktuara.

Organizimi i klasës

Ky element didaktik lidhet me aspekte të tilla, si: planifikimin i orës së mësimit, organizimi i etapave të mësimdhënies/ mësim-nxënies, organizimi i veprimtarive, përzgjedhja e materialeve autentike, përdorimi i mjeteve audio-vizuale.

Mësues/i,-ja nxit iniciativën e nxënës/it,-es për të eksperimentuar e vepruar me gjuhën me qëllim që të plotësojë nevojat e tij/saj. Për këtë përdor format e punës në grup apo në çift, duke i përfshirë nxënësit në situata komunikuese të ngjashme me ato reale, për të forcuar bashkëpunimin gjuhësor dhe për të nxitur lirshmërinë e të shprehurit.

Mësues/i,-ja i gërsheton këto herë pas here dhe në forma të punës së pavarur, ku nxënës/i,-ja krijon ose zgjidh vetë një situatë problemore.

Të mësuarit bashkëveprues/bashkëpunues

Përmes formave komunikuese të punës në grup apo në çift, gjatë organizimit të veprimtarive në klasë, mësues/i,-ja siguron ndërveprimin gjuhësor si përcaktues në perfeksionimin e aftësive gjuhësore. Ai/ajo kujdeset të përfshijë gjithë nivelet e nxënësve në grupe dhe t'u ndajë detyrat duke u siguruar të gjithëve mbështetje dhe respekt për kontributin e dhënë në produktin e përbashkët. Këto forma rrisin shkallën e zotërimit të gjuhës dhe njëkohësisht i bën nxënësit shoqërisht më bashkëveprues, më të përgjegjshëm dhe tolerantë ndaj mendimit të të tjerëve.

Përdorimi i gjuhës në klasë

Në këtë nivel nxënës/i,-ja ka vështirësi në përdorimin e gjuhës ruse, për të shprehur njohuritë e konsoliduara në gjuhën amtare, megjithatë mësues/i,-ja e nxit dhe e mbështet maksimalisht në përdorimin e saj. Disa herë mësues/i,-ja thërret në ndihmë dhe gjuhën amtare për të shmangur keqkuptimet në situata të caktuara. Gjuha ruse mbetet mbizotëruese gjatë procesit mësuesor.

Të mësuarit e gramatikës

Në nivelin B1 njohuritë gramatikore përshkallëzohen në sasi dhe vështirësi, por nxënësit mësojnë gramatikën në shërbim të komunikimit, larg mësimit tradicional të rregullave gramatikore. Nxënësit ekspozohen ndaj njohurive të reja gramatikore, gjatë trajtimit të përmbajtjes së materialit të ofruar përmes tematikës apo funksioneve gjuhësore e komunikuese. Përdorimi dhe ngulitja e mëtejshme e njohurive gramatikore sigurohet nëpërmjet veprimtarive dhe praktikave komunikuese.

Qortimi i gabimeve

Qortimi i gabimeve bëhet me shumë kujdes, në mënyre që të mos shkurajohen nxënësit gjatë të shprehurit në gjuhën ruse, sidomos në këtë nivel gjuhësor ku nxënësit akoma s'kanë fituar sigurinë e duhur për të vepruar lirshëm me gjuhën..

Qortimi i kujdesshëm nxit iniciativën, motivon nxënës/in,-en të eksperimentojë me njohuritë që ka dhe rrit besimin në vetvete. Rrjedhshmëria gjuhësore është shumë e rëndësishme në këtë fazë, prandaj mësues/i,-ja ndërhyt me takt. Ai/ajo përdor forma të larmishme, qorton më shpesh kur nxënës/it,-et praktikojnë strukturat gramatikore dhe më rrallë kur ata janë duke punuar në grup, duke debatuar, apo duke diskutuar për tema të ndryshme.

Puna e diferencuar me nxënësit

Më qëllim që të arrihen objektivat sipas standardeve të përcaktuara për nivelin B1, mësues/i,-ja planifikon punën e diferencuar me nxënësit.

Meqë niveli i arritjeve të nxënësve që i nënshtrohen programit të gjuhës ruse të klasës së 12^{te} nuk është i njëjtë për të gjithë nxënësit, është e domosdoshme që veprimtaria mësimore të bazohet në parimet e pedagogjisë së diferencuar, ku çdo nxënës/e të ndihet aktiv/e, duke vënë në funksion njohuritë gjuhësore që ai/ajo ka, si dhe mundësitë në shërbim të nxënësve të tij/saj të mëtejshëm. Prandaj, mësues/i,-ja planifikon një sërë metodash mësimdhënieje, teknika, strategji, forma vlerësimi që u përshtaten jo vetëm veçorive të adoleshencës, por edhe temperamenteve individuale. Gjithashtu, mësues/i,-ja identifikon aftësinë përthithëse dhe mënyrat e veçanta të nxënësve, duke përzgjedhur ato më efikasat për gjithsecilin.

Me qëllim që t'i tërheqë të gjithë nxënësit në mësim, mësues/i,-ja duhet të përdorë disa *teknika*, si:

- të dëgjojë me kujdes nxënësit kur flasin dhe t'u japë përgjigje nxënësve në kohën e duhur;
- të ndjekë ecurinë e çdo individi duke mbajtur shënime të përkatese;
- të ndajë përgjegjësitë e nxënësve për veprimtaritë individuale apo në grup;
- të japë vazhdimisht përshkrime të punës së nxënësve;
- të kërkojë prej tyre vlerësime të punës së tij/saj, me qëllim që të reflektojë ndaj dobësive;
- të motivojë nxënësit në mënyrë të barabartë;
- të nxisë pjesëmarrjen e nxënësve indiferentë në punën në grup dhe të nxjerrë në pah punën e tyre.

7. VLERËSIMI

Zbatimi i udhëzimeve për përdorimin e programit të klasës së 12^{te} bën të mundur vënien në praktikë të një mënyre vlerësimi bashkëkohore të dijeve të nxënës/it,-es d.m.th. me bazë vlerësimin komunikativ me shkrim dhe me gojë gjatë gjithë procesit mësimor.

Vlerësimi i nxënës/it,-es bëhet me notë sipas sistemit të vlerësimit të vendosur nga MASH-i dhe AVA. Ky vlerësim nuk përfundon me vendosjen e notës. Ai përqendrohet tërësisht në monitorimin dhe vlerësimin e njohurive të nxënësve të përfutuara në vazhdimësi, si dhe të rezultateve të arritura gjatë procesit të mësimdhënies/mësim-nxënies.

Kur vlerësimi mbështetet në aktivitetet e organizuara në klasë, të parashikuara në program në përputhje me objektivat e tij, ai siguron:

- një matje të rregullt të ecurisë së nxënës/it,-es në gjuhën ruse;
- një informacion për rivlerësim të përmblotshëm të njohurive të nxënësve, si dhe cakton detyrat për të ardhmen;
- një përmirësim të njohurive të nxënës/it,-es;
- një përgjegjshmëri të gjithë pjesëmarrësve në procesin e mësimdhënies/mësim-nxënies (nxënës/e, mësues/e të gjuhës ruse dhe ndër-lëndor, drejtorja e shkollës, inspektori i arsimit për gjuhën ruse dhe detyrimisht edhe prindërit).

Vlerësimi mbështetet tërësisht në objektivat e programit lëndor dhe mësues/i,-ja nuk ka të drejtë të vlerësojë nxënës/in,-en për ata objektiva të arritjes që nuk përshkruhen në program.

Objektiv i vlerësimit nuk janë vetëm njohuritë dhe aftësitë, por edhe qëndrimet e nxënësve, si qëndrimet etiko-sociale, në përgjithësi dhe ato të bashkëpunimit me të tjerët, në veçanti. Vlerësimi i nxënës/it,-es duhet të jetë sa më objektiv dhe i matshëm. Asgjë nuk është më nxitës, sesa sukcesi i arritur duke u përballur me gjendjen reale në të cilën ndodhet një nxënës/e.

Vlerësimi mund të organizohet në disa forma:

Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj. Nxënës/i,-ja vlerësohet me notë, ndërsa demonstroi arritjet e tij/saj me gojë, me shkrim ose nëpërmjet veprimtarish e produktesh të tjera, si: vallëzon, eksperimenton, prodhon një maket etj.

Vlerësimi me shkrim dhe me gojë klasifikohet në:

Vlerësim formues, me anë të të cilit merret informacion rreth asaj që është arritur nga nxënës/i,-ja në formimin e tij/saj gjuhësor, në përputhje me objektivat e caktuar.

Vlerësim diagnostikues, i cili bëhet në mënyrë të vazhdueshme, për të marrë informacion rreth përgatitjes ditore dhe përvetësimit të materialit gjuhësor të dhënë më parë. Ai, gjithashtu, jep informacion për efektivitetin e të nxënësit dhe ndihmon në ecurinë e mëtejshme të mësimdhënies/nxënies.

Vlerësim motivues, ndihmon për të nxitur dëshirën e nxënës/it,-es për mësimin e gjuhës ruse. Ky vlerësim është i vazhdueshëm dhe gjatë gjithë procesit mësimor. Mësuesi realizon këtë lloj vlerësimi duke gjetur shprehjet e duhura motivuese, si p.sh.: mirë, shumë mirë etj.

Në punime të nxënësve me grupe të vogla, mësues/i,-ja parashtron peshën e vlerësimit me notë të grupit në tërësi dhe të çdo nxënës/ i,-eje, në veçanti.

Vlerësimi me shkrim shërben për aftësimin në komunikimin me shkrim dhe mund të realizohet jo vetëm me laps e letër, por edhe në rrugë elektronike.

Mësues/i,-ja vlerëson nxënës/in,-en me notë për parashtrimet me shkrim në provimet periodike me shkrim dhe në prezantimet me shkrim të punimeve të tij/saj, të realizuara vetë ose në grup.

Vetëvlerësimi

Vetëvlerësimi është një tjetër element i rëndësishëm i vlerësimit në mësimin e gjuhës ruse, ku secili jep gjykimin për zotësinë e vet. Vetëvlerësimi është një plotësues i domosdoshëm i vlerësimit nga mësues/i,-ja dhe nga provimet, madje dhe nga prindërit e institucione të tjera vlerësuese. Vetëvlerësimi ka efekt kur ai u referohet normave dhe kapacitetit që korniza e gjuhëve parashtron për grupmoshën e nxënësve dhe kur ky vlerësim është i lidhur me një përvojë të veçantë, që mund të jetë ajo e kalimit të testeve. Vënia e synimeve të qarta në program, mundëson vetëvlerësimin e tyre në vazhdimësi.

Nxënësit vlerësojnë punën e tyre në çifte. Më pas mësues/i,-ja dhe nxënësit bëjnë komentin përfundimtar. Nxënësit, gjithashtu, vlerësojnë punën e njëri-tjetrit në grupe, duke marrë role të ndryshme, madje dhe pa nevojën e ndihmës së mësues/it,-e. Nxënës/i,-ja mban shënim arritjet e tij/saj, duke përdorur edhe gjuhën amtare.

Interesi më i madh i vetëvlerësimit qëndron në faktin se ai është faktor motivimi dhe ndërëgjegjësimi: ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe

kështu, të organizojnë më mirë të nxënit e tyre. Nga vetëvlerësimi përfiton si nxënës/i,-ja, ashtu edhe mësuesi dhe i gjithë procesi mësimor.